

ANÀLISI VALORATIVA DEL PACTE PER LA INFÀNCIA

A càrrec del CAPSIF

Aprovat a la sessió de 21 de juny de 2013

ANÀLISI VALORATIVA DEL PACTE PER LA INFÀNCIA

A CÀRREC del CAPSIF

Informe núm. 11

Aprovat a la sessió de 21 de juny de 2013

El primer element que cal destacar va vinculat amb el concepte del propi document PACTE. En diferents reflexions del CAPSIF s'ha parlat amb profunditat de la importància de la simplificació per ser més eficients, per ser més clars, per estalviar costos, etc. I aquesta reflexió es va aplicar en una primera sessió del CAPSIF en què es va parlar de la necessitat d'un PACTE quan a Catalunya disposem d'una Llei que afecta al mateix col·lectiu, "Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència" i que actualment no està desenvolupada en la seva totalitat. En aquella ocasió es va acordar que prioritàriament era necessari el desplegament de la Llei, així com la dotació dels recursos necessaris per possibilitar-lo, evitant en la mesura del possible que es repetís amb aquesta llei el mal endèmic del nostre desplegament normatiu.

D'altra banda, es va reflexionar que si havia d'existir un PACTE per la infància era per tal de buscar el consens polític i la sensibilització social per garantir el compliment dels drets dels infants recollits a la Llei. La conclusió era que Llei i Pacte eren necessaris i complementaris, però, perquè realment fos així, ambdós s'havien de desenvolupar adequadament.

Què cal que tingui doncs el PACTE perquè sigui realment útil i complementari al marc legal:

- Que compleixi la seva finalitat de sensibilització vers tota la societat en sentit ampli no afectant només al Govern de la Generalitat, sinó sent l'expressió d'un

compromís que adquireixin els diferents agents socials, civils, institucionals i polítics del nostre país. En aquest sentit, per garantir que es tracta d'un Pacte de país, a la introducció caldria treure el paràgraf on comenta que es tracta d'un pacte promogut pel Govern, i per contra incidir en què és una aposta de la societat en general.

Caldrà que sigui signat per la màxima representació de la societat catalana: administracions, partits polítics, entitats socials, entitats educatives, patronals, sindicats, mitjans de comunicació, col·legis professionals, i on hi estiguin especialment representades les organitzacions d'infants i adolescents.

- Que a més de les grans línies d'actuació que emmarquen el camí a seguir a llarg termini, el pacte disposi de compromisos concrets a curt termini i avaluable, de tal forma que es possibiliti fer un seguiment acurat del seu compliment. Aquests compromisos els haurien de posar sobre la taula cadascun dels agents signants, d'acord amb la seva funció dins la nostra societat (sensibilització, legislació, intervenció, etc.). Aquests podrien estar recollits en un document annex al PACTE.
- Impulsar des d'una visió integral els drets de la infància a Catalunya, especialment per a aquella amb menys oportunitats i en situació de major vulnerabilitat de la nostra societat. En aquest sentit, serà important que hagi una gran coherència entre aquest Pacte i el futur pacte per la pobresa, per fer possible aquesta atenció globalitzada als més vulnerables.
- Per assolir els reptes plantejats, els poders públics han de garantir els drets de tota la infància. Això inclou tots els infants més enllà de la seva situació, estat, creences, ètnia i origen.
- Cal que les entitats socials puguin estar presents en tot el procés tant a nivell de país com a nivell territorial, ja que aquestes:
  - Aporten coneixement adquirit per l'experiència i el bagatge en la prestació de serveis per a la infància, l'adolescència i les famílies al llarg dels anys.
  - Aporten agilitat i flexibilitat per recolzar les iniciatives dels governs i administracions públiques.
  - Promouen la inclusió i la cohesió social.

Pel que fa al contingut del Pacte, en destaquem els elements següents:

- **Participació social:** El pacte ha de promoure el reconeixement de l'estatus de ciutadania en la infància com a mitjà per garantir els seus drets. L'infant ha de poder sentir, tot i que no tingui encara dret de vot, que forma part d'una comunitat pel fet que se'l té present i que pot constatar que n'és un membre participant activament en la presa de les decisions que l'afecten, no només en els aspectes específics de la infància, sinó en tots els camps de la societat que tenen a veure amb la seva vida quotidiana. **El CAPSIF valora que la infància podrà tenir realment aquest estatut de ciutadania en el moment en què es garanteixi el dret de vot als 16 anys.**

Cal passar de la concepció de Pacte **per la** Infància a la de Pacte **amb la** infància. En aquest sentit, és important que la participació no sigui només un element que es concreti en un seguit d'òrgans que serveixin per al lluïment i tranquil·litzi la consciència dels adults, aquesta ha de ser una realitat que s'estengui a tota la societat de forma real: a la família, a les escoles, als centres d'educació no formal, als hospitals i també a les institucions, només així els òrgans previstos en el marc de la Llei i del Pacte seran realment espais de representació. D'altra banda, considerem que aprendre a participar és necessari, ja que de cada 4 infants n'hi ha 3 que no participen a cap espai relacional que no sigui l'escola. **El CAPSIF considera que cal potenciar els actuals espais relacionals i crear-ne de nous si és necessari.**

- **Inclusió social:** El Pacte per la Infància ha de pretendre posicionar **l'interès de la infància com a prioritat estratègica de país**. No podem reflexionar sobre la infància sense abordar la principal amenaça que el col·lectiu pateix: pobresa infantil i risc d'exclusió social. No ens podem permetre les dades de pobresa infantil actuals. **El futur Pacte haurà d'establir imperativament –per raons òbvies– els mecanismes i mesures necessaris per reduir i eradicar aquesta patologia social, econòmica i ètica.**

En definitiva, s'ha de passar de la cultura del risc a la de la prevenció. Per fer-ho caldrà apostar per mesures proactives com a principi, i impulsar actuacions

preventives i d'inclusió des d'un punt de vista territorial per reforçar les xarxes familiars, socials i comunitàries.

- **Atenció a la infància:**

- **Salut:** El benestar infantil requereix i necessita viure amb bona salut. La manca de recursos públics adients al servei de la salut de la primera etapa de la vida pot determinar i/o condicionar el bon desenvolupament i gaudi d'una vida plena. Precisament per aquesta raó, els poders públics i els diferents agents responsables de la salut pública infantil han de fer tot el possible per reduir l'impacte de les diferents malalties existents en la infància, i evitar que la situació econòmica actual pugui afectar aquest principi.

Tal i com **el CAPSIF** ha comentat en diferents informes, **és necessari millorar l'atenció a la salut mental en tots els grups d'edat de la població**, i és més important que mai en aquests moments de crisi, en què per a moltes famílies, infants i adolescents és molt difícil elaborar projectes de futur des de les capacitats, les oportunitats i la confiança en un mateix. En aquest sentit, cal potenciar i mantenir polítiques i programes de prevenció de la salut en general i de la salut mental en particular, potenciant en aquesta última, no tant els serveis ordinaris extremadament medicalitzats, sinó dispositius d'acollida i de proximitat del jove amb el món adult que permetin ajudar-lo a gestionar els seus malestars per evitar que esdevinguin conflicte.

Tanmateix, **trobem a faltar en el document del pacte una referència a l'educació sexual**, amb l'objecte de treballar preventivament en relació amb la realitat dels embarassos no desitjats entre les joves.

- **Educació i Valors:** Volem començar aquesta part de l'informe destacant el gran absent del Pacte: **l'Educació**. Aquesta no hi és present pel fet que existeix un Pacte per l'Educació, però amb dita omisió s'ha perdut la perspectiva d'incorporar aquesta dimensió i de desenvolupar-la més enllà del marc escolar pròpiament dit, ja que l'educació, fins i tot la formal, es desenvolupa i es treballa fora d'aquest àmbit.

Tot ciutadà incorpora coneixements, valors, costums i formes d'actuar a través dels processos educatius. L'educació és l'eina, doncs, fonamental per obtenir oportunitats per al desenvolupament integral de la persona com a ciutadà, i alhora, és el procés pel qual les generacions interioritzen uns nivells més alts de coneixements i aprenentatges culturals, de ciutadania i de compromís social individual i col·lectiu. En aquest sentit, no podem deixar d'invertir en una adequada escolarització dels nostres infants i adolescents, com tampoc no podem oblidar el paper que té l'educació en el lleure i l'educació social, especialment a Catalunya, per aconseguir un nivell formatiu de la nostra ciutadania, que potencii persones amb plenitud, i amb valors socials, democràtics i de convivència.

El Capsif creu que és important garantir les necessitats no materials de la infància, en la línia que es planteja al Manifest de Montserrat, que diu que: "La satisfacció de les necessitats no materials de l'infant forma part d'un concepte de protecció que s'ha configurat tenint present, cada vegada més a aquest com persona, i possibilita arribar a esdevenir precisament més persona des de la promoció de la dimensió relacional, l'afectivitat i l'emotivitat". En aquest sentit, al mateix document es planteja que "L'infant ha de poder desenvolupar-se d'una manera normal, materialment i espiritualment. És important, doncs, nodrir, no sols materialment, sinó també espiritualment, fins i tot en els moments crítics, quan normalment es posa més l'èmfasi en les necessitats de supervivència". Creiem que és convenient tenir present aquestes idees en el contingut d'aquest punt del Pacte.

- **Família:** Cal garantir uns ingressos mínims a les famílies perquè puguin donar resposta al desenvolupament dels seus fills.

És urgent potenciar els Serveis d'Atenció a les Famílies (SAF) perquè siguin els instruments d'acció social principal de la nostra societat. Aquests serveis ben desenvolupats i estructurats poden proporcionar la cobertura d'una prestació necessària que representi un èxit semblant al que ha tingut el PADES a sanitat.

No es tracta d'universalitzar el SAF, es tracta de distribuir-lo territorialment de forma discreta a les zones amb majors necessitats, per tal de respondre als tres objectius que ha perseguit el SAF, que són: garantir els drets de les famílies, promoure la mediació, i treballar per simptomatitzar els problemes de les famílies que s'atenguin.

En l'apartat de família es parla del tema de l'envelliment com una càrrega, el **Consell creu que no es pot valorar aquest canvi demogràfic com un aspecte negatiu**, sinó que l'allargament de l'esperança de vida ofereix més extenses i variades oportunitats de relació entre les generacions. Els infants i també els adolescents, molt sovint, tenen la possibilitat de relacionar-se amb els avis i àvies que viuen de forma independent en períodes més llargs que a cap altre moment de la nostra història. A la vegada, és també veritat l'augment del nombre de persones que arriben fins a la vellesa avançada incrementant-ne la xifra de persones en situació de dependència, que planteja noves demandes de cura a les famílies. Aquesta nova realitat genera noves oportunitats per a la solidaritat intergeneracional que no es recullen en el Pacte, obviant aspectes positius d'aquesta etapa de la vida.

Convé parar atenció a la visió de l'envelliment i les persones grans que es transmet. L'augment de l'esperança de vida i la longevitat són expressions de progrés social que requereixen l'adaptació de la societat. Hem d'evitar, doncs, una visió estereotipada de les persones grans en la qual se les presenta com a càrrega, sovint uniformitzant-les com a persones en situació de dependència. No es pot obviar la contribució de les persones grans que són presents continuadament a la vida quotidiana de les famílies. Les dones grans i els homes grans, cada cop més, esdevenen recursos clau per a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral, i actualment amb la crisi econòmica estan jugant una funció de suport i de contenció molt significativa i valuosa en l'entorn familiar.

Són nombrosos els avis i àvies que es responsabilitzen quotidianament o diverses vegades per setmana de la cura dels néts i nétes. Sovint es tracta d'una responsabilitat desitjada o acceptada de bon grat. No obstant, cal defensar sempre el principi d'autogovern de les persones grans; elles i ells són qui han de decidir l'abast de les activitats d'atenció als néts i nétes. A la vegada, és important reconèixer el paper que les relacions amb les persones grans, en l'àmbit familiar i també en altres (escolar i comunitari) tenen per al desenvolupament dels infants.

- **Mitjans de comunicació:** Els mitjans de comunicació han d'estar al servei de l'interès general dels infants i els drets fonamentals relacionats, i, per garantir que això s'acompleixi, els poders públics han de regular normativament el compliment d'aquests principis, i garantir el seu compliment jurídicament quan sigui necessari. És necessari destacar, en especial, la necessitat de la participació activa dels propis infants i adolescents en els mitjans, establint dins del pacte i de la llei els mecanismes necessaris per donar la major accessibilitat.

- **Sobre els Annexos:**
  - **Annex 1:** Caldria que l'Observatori d'Infància junt amb un òrgan independent pugui fer-ne el seguiment.
  - **Annex 2:** Cal garantir que el que aquí es planteja no esdevingui només un recull de bones intencions. Perquè això no passi cal que aquestes propostes siguin acompanyades de pressupost i indicadors que permetin la seva avaluació i seguiment per part dels òrgans previstos en el mateix Pacte.
  - Dintre els compromisos d'actuació futura del Govern, s'hauria de prendre les mesures necessàries per prevenir el desmantellament d'alguns serveis municipals per a la infància i les famílies que no són d'obligat compliment per a l'Administració local, i amb l'actual reforma del règim local poden desaparèixer per criteris d'estalvi.